

โครงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

นางสาว ปราณี หัตถฉลาด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต

แผนกวิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2515

001641

I 16496887

A PROGRAM OF TEACHING AND LEARNING SOCIAL STUDIES
IN LOWER SECONDARY SCHOOLS

MISS PRANEE HUDCHALARD

Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Secondary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1972

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมาน อนุวิท.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

จรูญศักดิ์ ฤกษ์งาม ประธานกรรมการ

ธีระศักดิ์ ธีระศักดิ์ กรรมการ

วิเศษ ธีระศักดิ์ กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

อาจารย์ ภาวัญญ์ วิทยารุทศิกุล

หัวข้อวิทยานิพนธ์   โปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 ชื่อ   นางสาวปราณี หัตถ์ฉลาด   แผนกวิชา   มัธยมศึกษา
 ปีการศึกษา   ๒๕๑๔

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อเปรียบเทียบลักษณะการจัดโปรแกรมดังกล่าวระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับ การจัด และการดำเนินการสอนตามโปรแกรม วิธีการสอน กิจกรรม การวัดผล ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง โดยส่งไปยังครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ๑๑๐ คน ในโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ รวม ๓๐ โรงเรียน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมา ๑๐๔ ชุด และที่ใช้ได้มี ๑๐๐ ชุด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การกระจายรอยละ สถิติการทดสอบค่าไคสแควร์ และ สถิติการทดสอบค่าซี (Z-test) แบบทางเดียว โดยนำเสนอในรูปตาราง

ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

๑. การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน
๒. การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ แตกต่างกันในเรื่อง

๒.๑ ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ต้องสอนทุกวิชาในหมวดสังคมศึกษา และต้องทำการสอนวิชาอื่น ๆ นอกเหนือไปจากวิชาสังคมศึกษามากกว่าครูสังคมศึกษาในโรงเรียน รัฐบาล

๒.๒ ในการวางโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ประกอบด้วย หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา และครูสังคมศึกษาร่วมกัน แต่ในโรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ ไต่ถามครูสังคมศึกษาร่วมกันจางโปรแกรมเท่านั้น

๒.๓ ในการดำเนินงานเพื่อให้มีโปรแกรมการเรียนการสอนที่คั้น โรงเรียนรัฐบาลได้จัดให้มีการนิเทศเกี่ยวกับวิธีการนำหลักสูตรมาใช้กับคณะครูกอนภาคเรียน และเตรียมอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ความสะดวกสบายอื่น ๆ ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าโรงเรียนราษฎร์ อย่างไรก็ตาม การจัดดำเนินการดังกล่าว ยังมีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

Thesis Title   A Program of Teaching and Learning Social Studies in
Lower Secondary Schools

Name   Miss Pranee Hudchalard   Department Secondary Education

Academic Year 1971

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the program of teaching and learning social studies in lower secondary schools and to compare the public school program with the private school program. A questionnaire dealing with teacher status, organization and administration of the program, instructional methods, activities, materials, evaluations, problems and suggested improvements was sent to 110 social studies teachers in 30 selected public and private schools. Returns were received from 104 teachers, and 100 were used. The obtainable data was then tabulated and analyzed using such statistical procedures as percentage, mean scores, z-test, and chi-square test.

The results were:

1. Most of the program of teaching and learning social studies in lower secondary schools of the public schools and the private schools were not different.

2. The differences between the public schools and the private schools were:

- 2.1 More social studies teachers in the private schools had to teach all of the social studies subjects, as well as subjects

in other fields, than did social studies teachers in the public schools.

2.2 In most public schools, the social studies department head and the staffs co-operatively planned the program while in the private schools only the social studies teachers did.

2.3 Many more administrators of the public schools supervised the social studies teachers before teaching social studies each academic year, provided buildings and materials, and promoted the social studies activities and clubs than did administrators in private schools. However, the above mentioned activities occurred less frequently than they should have in the case of both school systems.

กิติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จโดยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ ดร. จรูญทัศน์ พุกกะมาน หัวหน้าแผนกวิชามัธยมศึกษา อาจารย์ ลาวัญญ์ วิทยาวุฒิกุล อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ รวมทั้งความช่วยเหลือ และเอาใจใส่อย่างดียิ่ง เกี่ยวกับการเลือกหัวข้อเรื่องการวิจัย การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อาจารย์ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ได้กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แจง และแนะนำเกี่ยวกับวิธีการทางสถิติเป็นอย่างดีตลอดมา และอาจารย์ นิล สกอต ซึ่งได้กรุณาตรวจแก้ไขบทความภาษาอังกฤษของการวิจัยนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับ จึงขอกราบขอบพระคุณ และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงโดยดี ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ปราณี หัตถ์ฉลาด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิติกรรมประกาศ	ข
รายการตารางประกอบ	ณ

บทที่

๑	บทนำ	
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
	สมมุติฐานของการวิจัย	9
	ขอบเขตของการวิจัย	9
	คุณค่าของการวิจัย	10
	ความจำกัดของการวิจัย	10
	คำจำกัดความ	10
๒	งานด้านการเขียนและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง	12
๓	วิธีดำเนินการวิจัย	27
๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32

สารบัญ

หน้า

๕ บทสรุป

สรุปผลของการวิจัย	136
อภิปรายผลการวิจัย	146
ข้อเสนอแนะ	158
บรรณานุกรม	162
ภาคผนวก	167
ประวัติการศึกษา	197

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่

๑	เพศ	32
๒	ฐานะการสมรส	33
๓	อายุของครูสังคมศึกษา	33
๔	วุฒิทางการศึกษาของครู	35
๕	ประสบการณ์ในการสอนวิชาสังคมศึกษา	36
๖	ชั่วโมงทำการสอนทั้งหมดในหนึ่งสัปดาห์	37
๗	ชั่วโมงทำการสอนวิชาสังคมศึกษาในหนึ่งสัปดาห์	38
๘	วิชาที่สอนนอกเหนือไปจากวิชาสังคมศึกษา	39
๙	การสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นต่าง ๆ	40
๑๐	การสอนวิชาในหมวดสังคมศึกษา	41
๑๑	เหตุผลของครูในการสอนวิชาสังคมศึกษา	42
๑๒	หน้าที่อื่น ๆ ของครูสังคมศึกษานอกเหนือไปจากการสอน	43
๑๓	ผู้ดำเนินการวางโปรแกรมการสอนและกิจกรรมเกี่ยวกับ วิชาสังคมศึกษา	44
๑๔	การวางโปรแกรมการสอนล่วงหน้า	45
๑๕	เกณฑ์ในการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา	46
๑๖	นโยบายพิเศษของโรงเรียนในการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน	47
๑๗	หลักเกณฑ์การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา	48

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่

๑๘	หลักเกณฑ์การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา	49
๑๙	หลักเกณฑ์การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา	50
๒๐	ในการวางโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาได้จัดทำสิ่งเหล่านี้	51
๒๑	การดำเนินงานเพื่อให้มีโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ดี	52
๒๒	การพิจารณาจัดครูเข้าทำการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นเรียน	53
๒๓	การรับมอบหมายงานจากอาจารย์ใหญ่หรือหัวหน้าสายวิชา	54
๒๔	ความคิดเห็นของครูอาจารย์ในการวางแผนโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา	55
๒๕	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับวิธีที่ดีที่สุด ที่ควรจะปฏิบัติในการวางโปรแกรม	56
๒๖	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับวิธีที่ดีที่สุดที่ควรจะปฏิบัติในการวางโปรแกรม	57
๒๗	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับวิธีที่ดีที่สุดที่ควรจะปฏิบัติในการวางโปรแกรม	59
๒๘	ผู้หน้าที่ติดตามการทำงานของครูในสายวิชาสังคมศึกษา	60
๒๙	วิธีการสำหรับติดตามการทำงานของครูตามโปรแกรม	61
๓๐	การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติตามโปรแกรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา	62

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่

๓๑	เกณฑ์พิจารณาความสำคัญของการปรับปรุงการเรียนการสอนของ ครูสังคมศึกษา	63
๓๒	การดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อช่วยให้ครูมีสมรรถภาพในการสอน	64
๓๓	ความต่อง การความช่วยเหลือของครูในการอบรมและนิเทศการศึกษา	65
๓๔	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับระยะเวลาในการนิเทศการสอน	66
๓๕	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับระยะเวลาในการนิเทศการสอน	67
๓๖	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับระยะเวลาในการนิเทศการสอน	68
๓๗	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบุคคลที่ควรจะเป็นผู้นิเทศการสอน	69
๓๘	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาที่ ใช้อยู่ในปัจจุบัน	70
๓๙	การแก้ปัญหาของครูในกรณีที่ไม่ทันตามหลักสูตร	71
๔๐	ประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ครูใช้ในปัจจุบัน	72
๔๑	ความคิดเห็นของครูในการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอน วิชาสังคมศึกษาในฐานะผู้สอน	73
๔๒	การคัดแปลงและเพิ่มเติมจากประมวลการสอนในการสอนแต่ละครั้ง	74
๔๓	การคัดแปลงและเพิ่มเติมจากประมวลการสอนในการสอนแต่ละครั้ง	75
๔๔	การคัดแปลงและเพิ่มเติมจากประมวลการสอนในการสอนแต่ละครั้ง	76
๔๕	การเลือกแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่ใช้ในโรงเรียน	77
๔๖	เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกแบบเรียน	78

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
๔๗	การใช้หนังสือแบบเรียนของครูสังคมนตรีศึกษา	79
๔๘	การใช้หนังสือแบบเรียนของครูสังคมนตรีศึกษา	80
๔๙	การใช้หนังสือแบบเรียนของครูสังคมนตรีศึกษา	81
๕๐	จำนวนหนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบที่นักเรียนใช้	82
๕๑	จำนวนหนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบที่นักเรียนใช้	83
๕๒	จำนวนหนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบที่นักเรียนใช้	84
๕๓	การปฏิบัติงานของครูภายหลังได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา	85
๕๔	เวลาเตรียมบทเรียนของครูสังคมนตรีศึกษา	86
๕๕	เวลาเตรียมบทเรียนของครูสังคมนตรีศึกษา	87
๕๖	เวลาเตรียมบทเรียนของครูสังคมนตรีศึกษา	88
๕๗	โอกาสที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางโปรแกรมการเรียนการสอน และกิจกรรม	89
๕๘	โอกาสที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางโปรแกรมการเรียนการสอน และกิจกรรม	90
๕๙	โอกาสที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางโปรแกรมการเรียนการสอน และกิจกรรม	91
๖๐	การเริ่มต้นการสอนวิชาสังคมนตรีศึกษา	92
๖๑	การใช้หนังสือแบบเรียนในการสอน	93
๖๒	การติดตามวิธีสอนใหม่ ๆ หรือศึกษาจากผู้อื่นมาดัดแปลงการสอน ของครูสังคมนตรีศึกษา	94

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่

๖๓ การติดตามวิธีสอนใหม่ ๆ หรือศึกษาจากผู้อื่นมาดัดแปลง
การสอนของครูสังคมศึกษา 95

๖๔ การติดตามวิธีสอนใหม่ ๆ หรือศึกษาจากผู้อื่นมาดัดแปลง
การสอนของครูสังคมศึกษา 96

๖๕ ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของการใช้วิธีสอน 98

๖๖ ค่าเฉลี่ยน้ำหนัก การติดตามเหตุการณ์ความเคลื่อนไหว
ประจำวันหรือความรูต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการสอน 100

๖๗ ค่าเฉลี่ยน้ำหนักการแนะนำนักเรียนในการแสวงหา
ความรู้และความสามารถ 101

๖๘ การให้การบ้านวิชาสังคมศึกษา 102

๖๙ ลักษณะของการบ้านที่ให้นักเรียนทำ 103

๗๐ สิ่งช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน 104

๗๑ สิทธิในการใช้ห้องสมุดหรือห้องสังคมศึกษาของครูสังคม
ศึกษา 105

๗๒ หนังสือแบบเรียนประกอบ คู่มือ และเอกสารเพื่อใช้
คนควาสำหรับวิชาสังคมศึกษา 106

๗๓ หนังสือแบบเรียนประกอบ คู่มือ และเอกสารเพื่อใช้คนควา
สำหรับวิชาสังคมศึกษา 107

๗๔ หนังสือแบบเรียนประกอบ คู่มือ และเอกสารเพื่อใช้คนควา
สำหรับวิชาสังคมศึกษา 108

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
๓๕	การจัดอุปกรณ์การสอนให้กับครูในโรงเรียน	109
๓๖	การจัดอุปกรณ์การสอนให้กับครูในโรงเรียน	110
๓๗	การจัดอุปกรณ์การสอนให้กับครูในโรงเรียน	111
๓๘	ค่าเฉลี่ยน้ำหนักในการใช้อุปกรณ์การสอนของครูสังคมศึกษา	113
๓๙	แหล่งที่มาของอุปกรณ์การสอนที่ครูใช้	114
๔๐	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณค่าของอุปกรณ์การสอน	115
๔๑	สาเหตุที่ครูไม่ใช้อุปกรณ์การสอนของโรงเรียนมากเท่าที่ควร	116
๔๒	กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่เคยจัดให้นักเรียน	117
๔๓	การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ทางวิชาสังคมศึกษา	118
๔๔	การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ทางวิชาสังคมศึกษา	119
๔๕	การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ทางวิชาสังคมศึกษา	120
๔๖	กิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา	
๔๗	การดำเนินการก่อนที่จะพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่	122
๔๘	การจัดการวัดผลนักเรียนภายหลังการศึกษานอกสถานที่	123
๔๙	ปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	124
๕๐	การกำหนดระยะเวลาที่จะทำการทดสอบวิชาสังคมศึกษา	125
๕๑	วิธีการวัดผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา	126
๕๒	การออกข้อสอบที่ใช้เพื่อการวัดผล	127

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
๕๓	การใช้ผลที่ได้จากการวัดผลนักเรียน	128
๕๔	การดำเนินการเพื่อให้การวัดผลเป็นไปอย่างเหมาะสม	129
๕๕	ปัญหาในการวัดผลที่ครูผู้สอนมักประสบ	130
๕๖	การขอความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ เมื่อประสบปัญหา ในการสอน	131
๕๗	อุปสรรคที่ทำให้การปฏิบัติงานตามโปรแกรมไม่ได้ผลดี เท่าที่ควร	132
๕๘	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับอุปสรรคที่ทำให้การสอนไม่ได้ผลดี	133
๕๙	ปัญหาของครูในการสอนสังคมศึกษา	134
๑๐๐	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปรับปรุงโปรแกรมการเรียน การสอนตามลำดับก่อนหลัง	135